

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.) ศึกษาความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร 3) ศึกษาแนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพมหานคร ได้กำหนดหัวข้อประกอบด้วยสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ รายละเอียดนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

5.1 สรุปผล

1. ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษา

สรุปข้อมูลทั่วไป เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.1) มีอายุ 19 ปี (ร้อยละ 34.9) ศึกษาคณะครุศาสตร์ (ร้อยละ 65.1) อยู่ชั้นปีที่ 1 (ร้อยละ 55.6)

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชา

สรุป ด้านการเรียนรู้ศาสตร์พระราชา เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย การนำศาสตร์พระราชามาใช้ในชีวิต (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.06) การรับรู้รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา (ลำดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.01) การสืบค้นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา (อันดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 3.79) การเข้าฝึกลบธรรมเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.78) การศึกษาดูงาน การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.74)

สรุป ด้านความรู้ ความเข้าใจศาสตร์พระราชา เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย ความเข้าใจหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.23) การนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน (ลำดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.17) การนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างอาชีพ (อันดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 4.03) ความเข้าใจในศาสตร์พระราชา (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.98) การนำไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในชุมชน (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.94)

สรุป ด้านเจตคติต่อศาสตร์พระราชา เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามีความเชื่อว่าศาสตร์พระราชานำไปแก้ปัญหาชีวิตได้ (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.37) ศาสตร์พระราชานำไปพัฒนา ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน (ลำดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.31) ศาสตร์พระราชานำไปพัฒนา ตนเอง สังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน (อันดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 4.29) ศาสตร์พระราชามีประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 4.26) ความตั้งใจที่จะอนุรักษ์ และสืบสานศาสตร์พระราชาสู่คนรุ่นใหม่ (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 4.25)

3. ความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา

สรุป ความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา โครงการฝนหลวง จากปากฟ้าลง ภูผา ผ่านทุ่งนาสู่มหานครที่ เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามีความตั้งใจที่จะสืบสานโครงการ ฝนหลวงด้วยการเผยแพร่แนวคิดการทำฝนหลวงสู่ประชาชนทั่วไป (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 3.94) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะเรียนรู้วิธีการทำฝนหลวง (ลำดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 3.86) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะศึกษา วิธีการทำฝนหลวง (อันดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 3.83) นักศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับโครงการฝนหลวง (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.77) นักศึกษามีความรู้วิธีการทำฝนหลวง (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.70)

สรุป ความตั้งใจที่จะสืบสานโครงการฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) หรือฝายแม้ว เรียง ตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามีความตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้วิธีการทำฝายแม้ว (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.07) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะศึกษาเรียนรู้วิธีการทำฝายแม้ว (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 3.92) นักศึกษามีความตั้งใจ จะสืบสานการทำฝายชะลอความชุ่มชื้น (Check Dam) หรือฝายแม้ว ด้วยการ เผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชนทั่วไป (ลำดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 3.92) นักศึกษามีแนวคิดจะสืบสานการทำฝาย ชะลอความชุ่มชื้นหรือฝายแม้ว (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 3.92) นักศึกษามีแนวคิดทำฝายชะลอความชื้นหรือ ฝายแม้ว (อันดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 3.78)

สรุป ความตั้งใจที่จะสืบสานโครงการหญ้าแฝก เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามี ความตั้งใจที่จะสืบสานการปลูกหญ้าแฝก (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.02) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะสืบสาน การปลูกหญ้าแฝกด้วยการเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชนทั่วไป (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.01) นักศึกษามี ความตั้งใจ ที่จะนำหญ้าแฝกไปปลูกในพื้นที่ทำกินของตนเอง (ลำดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 3.99) นักศึกษามี ความตั้งใจเกี่ยวกับหญ้าแฝกตามสายพันธุ์ต่าง ๆ ที่เหมาะสำหรับปลูกในพื้นที่ต่าง ๆ (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.94) นักศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับหญ้าแฝกตามสายพันธุ์ต่าง ๆ (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.83)

สรุป ความตั้งใจที่จะสืบสานโครงการทฤษฎีใหม่ เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามี ความคิดที่จะทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ทำกินของตนเอง (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.21) นักศึกษามี ความคิดที่จะทำเกษตรทฤษฎีใหม่ (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.12) นักศึกษามีแนวคิดการทำเกษตรตาม ทฤษฎีใหม่ (ลำดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 4.09) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะสืบสานการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ด้วย การเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชนทั่วไป (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 4.07) นักศึกษามีแนวคิดการทำเกษตรตาม ทฤษฎีใหม่ (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 4.06)

สรุป ความตั้งใจ ที่จะสืบสานโครงการ แก้มลิง เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามี ความตั้งใจ ที่จะสืบสานการทำแก้มลิงเพื่อป้องกันน้ำท่วมด้วยการเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชนทั่วไป (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.09) นักศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันน้ำท่วมด้วยการทำพื้นที่พักน้ำตาม แนวคิดโครงการแก้มลิง (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.02) นักศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันน้ำท่วมด้วย การทำพื้นที่พักน้ำตามแนวคิดโครงการแก้มลิง (ลำดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 3.99) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับ โครงการแก้มลิง (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.95) นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการแก้มลิง (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.93)

สรุป ความตั้งใจ ที่จะสืบสานโครงการ ใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามีความตั้งใจที่จะปฏิบัติการใช้น้ำดีไล่น้ำเสียด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้สู่บุคคลอื่น (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.04) นักศึกษามีแนวคิดเกี่ยวกับวิธีบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีการสร้างตระแกรงตาข่ายดักไขมัน ไม่ ปล่อน้ำเสียลงคลอง การเปิดปิดน้ำเป็นเวลา (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.03) นักศึกษามีแนวคิดที่จะ

ปฏิบัติการใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย (ลำดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 4.02) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.91) นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสีย (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.87)

สรุป ความตั้งใจที่จะสืบสานโครงการ กังหันน้ำชัยพัฒนา เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามีความตั้งใจที่จะนำความรู้เกี่ยวกับการทำกังหันน้ำชัยพัฒนาไปใช้ทางการเกษตรในครัวเรือน (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.09) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะนำความรู้เกี่ยวกับการทำกังหันน้ำชัยพัฒนาไปใช้ทางการเกษตรในครัวเรือน (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 4.08) นักศึกษามีแนวคิดที่จะสืบสานการนำกังหันน้ำชัยพัฒนาไปใช้ทางการเกษตรแก่บุคคลทั่วไป (ลำดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 4.05) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับวิธีการบวกร่างกายของกังหันน้ำชัยพัฒนา (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.95) นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการบวกร่างกายของกังหันน้ำชัยพัฒนา (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.95)

สรุป ความตั้งใจที่จะสืบสานโครงการการบำบัดน้ำเสียโดยใช้จุลินทรีย์ เรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย นักศึกษามีความตั้งใจที่จะใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อแก้ไขปัญหาเน่าเสียในครัวเรือน (อันดับ 1 ค่าเฉลี่ย = 4.00) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะใช้ความรู้เรื่องน้ำหมักชีวภาพเพื่อแก้ไขปัญหาเน่าเสียในครัวเรือน (อันดับ 2 ค่าเฉลี่ย = 3.98) นักศึกษามีความตั้งใจที่จะสืบสานการทำน้ำหมักจุลินทรีย์ เพื่อบำบัดน้ำเน่าเสีย แก่ประชาชนทั่วไป (ลำดับ 3 ค่าเฉลี่ย = 3.95) นักศึกษามีความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำน้ำหมักชีวภาพ (อันดับ 4 ค่าเฉลี่ย = 3.90) นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำน้ำหมักชีวภาพ (อันดับ 5 ค่าเฉลี่ย = 3.89)

4. แนวคิดที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา

แนวคิดที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชาแบ่งเป็น 3 ประเด็น คือ 1) การได้ประโยชน์จากศาสตร์พระราชา เช่น โครงการฝนหลวง สามารถแก้ไขปัญหาในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับภาวะฝนแล้ง หรือมลภาวะฝุ่นละออง P.M. 2.5 2) แนวคิดเกี่ยวกับศาสตร์พระราชา เช่น โครงการเศรษฐกิจพอเพียง ควรเริ่มทำในครอบครัวก่อน เช่น การปลูกผักในครัวเรือน การประหยัด การรักษาสภาพอนามัย ด้วยการออกกำลังกาย เริ่มที่ตัวเองแล้วค่อยแนะนำผู้อื่น 3) การส่งเสริมศาสตร์พระราชา เช่น การปลูกฝังให้นักศึกษาเรียนรู้ศาสตร์พระราชา มีเจตคติที่ดี รู้จักเคารพต่อสภาพแวดล้อมทางสังคม และธรรมชาติ พึ่งพาหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจในศาสตร์พระราชาแต่ละศาสตร์เป็นอย่างดี สามารถนำไปถ่ายทอดและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

5.2 การอภิปรายผล

ในส่วนนี้ ผู้วิจัยกำหนดประเด็นอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ที่สำคัญใน 3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชา จากการศึกษา พบว่า นักศึกษามีความตั้งใจที่จะสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชากำหนด 8 โครงการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) โครงการทฤษฎีใหม่ 2) โครงการแก้มลิง และโครงการกังหันน้ำชัยพัฒนา 3) โครงการฝายชะลอความชุ่มชื้น หรือฝายแม้ว 4) โครงการใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย 5) โครงการหญ้าแฝก 6) โครงการการบำบัดน้ำเสียโดยใช้จุลินทรีย์ 7) โครงการฝนหลวง จากฟากฟ้าลงภูผา ผ่านทุ่งนาสู่มหานคร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษามีรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับทฤษฎีใหม่เป็นส่วนมาก อีกทั้งมีบุคคลตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ดำเนินชีวิตตามทฤษฎีใหม่ ที่มีความสำคัญต่อการประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา

โดยเฉพาะการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ทำกินของตนเอง และการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ด้วยการเผยแพร่แนวคิดสู่ประชาชนทั่วไป สอดคล้องกับกระแสพระราชดำริเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 ที่ตรัสว่า “...การจะเป็นเสือนั้นไม่สำคัญ สำคัญอยู่ที่เรามีเศรษฐกิจแบบพอมี พอกิน แบบพอมี พอกินนั้นหมายความว่า อิ่ม खुตัวเองได้ ให้มีพอเพียงกับตัวเอง ... ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่า ทุกครอบครัวจะต้องผลิตอาหารของตัว จะต้องทอผ้าใส่เอง อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอ จะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการ ก็ขายได้ แต่ขายในที่ไม่ห่างไกลเท่าไร ไม่ต้องเสียค่าขนส่งมากนัก...” (มูลนิธิชัยพัฒนา, 2550) สอดคล้องกับแนวคิดของประยุทธ์ จันทร์โอชา ที่กล่าวว่า หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศให้เกิดความยั่งยืน สามารถนำมาปรับใช้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง ชุมชน ประเทศ และประชาคมโลก (ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2563) สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติที่กล่าวว่า “การจะเป็นผู้ยิ่งใหญ่ได้นั้น จะต้องรู้จักพอมี พอกิน เป็นศาสตร์พระราชานี้ เป็นปรัชญาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนของคนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐบาล เพื่อการบริหารและพัฒนาประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ด้วยความรอบรู้ รอบคอบ และความระมัดระวังอย่างมีคุณธรรม” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2550) และ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สามสถาบันการศึกษาชั้นนำของไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (มธ.) และมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (มก.) ได้ร่วมจัดทำงานวิจัยแนวทางขับเคลื่อนแนวทางพระราชดำริเพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุขให้แก่ประชาชน ภายใต้ชื่อ งาน “ร่วมวิจัยถวายพระองค์ ” ที่วิจัยพบว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ใช่เฉพาะชุมชน แต่ระดับสากลก็สามารถนำไปใช้ได้ เพื่อให้ทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันอย่างเป็นธรรม โดยใช้เศรษฐกิจพอเพียงและหลักทฤษฎีใหม่เป็นแว่นส่องขยายที่จะทำให้คนทั้งประเทศเข้าใจ และกลายเป็นสังคมอุดมคติ (สามสถาบันการศึกษาชั้นนำไทย, 2560)

2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความตั้งใจที่จะดำเนินชีวิตตามศาสตร์พระราชานี้ จากการศึกษา พบว่า (1) ปัจจัยด้านการเรียนรู้ศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนมาก มีการนำศาสตร์พระราชานี้ไปใช้ในชีวิต มีการรับรู้รับฟังข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนมาก มีการสืบค้นข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนมาก มีการเข้าฝึกอบรมเกี่ยวกับศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนมาก มีการศึกษาดูงาน การร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษาได้นำศาสตร์พระราชานี้ไปใช้ในชีวิตเป็นประจำอยู่แล้ว รวมถึงการรับรู้ข้อมูลสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ตจากแหล่งข้อมูลที่มหาวิทยาลัยจัดให้ ส่วนการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และการแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนน้อยอาจเป็นเพราะด้านเงินทุน (2) ปัจจัยด้านความรู้เรื่องศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนมาก มีความรู้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวัน มีการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างอาชีพ และมีการนำไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในชุมชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษามีความรู้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต ในอาชีพ ส่วนการนำไปช่วยเหลือบุคคลอื่นในชุมชนน้อย อาจเป็นเพราะตนเองยังไม่ได้ลงมือกระทำหรือปฏิบัติจนเกิดผลสำเร็จ (3) ปัจจัยด้านเจตคติต่อศาสตร์พระราชานักศึกษาส่วนมาก มีความเชื่อว่าศาสตร์พระราชานักศึกษาสามารถนำไปแก้ปัญหาชีวิตได้ สามารถสร้างเศรษฐกิจครัวเรือนได้อย่างยั่งยืน นำไปพัฒนาตนเอง สังคม และประเทศชาติได้อย่างยั่งยืน มีประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และสืบสานศาสตร์พระราชาสู่คนรุ่นใหม่นี้ อาจเป็นเพราะว่า นักศึกษามีการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสาร

จากอินเทอร์เน็ต จากปราชญ์ชาวบ้าน นำไปสู่ความรู้ และลงมือปฏิบัติจริง ตามที่เรียนรู้อมา แล้วบังเกิดผลประจักษ์ จึงมีเจตคติที่ดีต่อศาสตร์พระราชาสอดคล้องกับแนวคิดของวิชญ์ เครื่องงาม ที่กล่าวว่า ...องค์ความรู้สำคัญที่ทรงศึกษา สังคมพัฒนาเพื่อการพัฒนาประเทศให้ประชาชนอยู่ดี กินดีมีความสุข ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกิจที่ทรงทำ คำที่ทรงแนะ /สอนจากพระราชประสงค์ 3 มิติคือ มิติที่ 1 ศาสตร์แห่งการพัฒนา มิติที่ 2 ศาสตร์แห่งความประพฤติกองครองตนในสังคมอย่างสงบสุข มิติที่ 3 ศาสตร์แห่งการอยู่ร่วมกันปรองดองและสงบสุขซึ่งมีพื้นฐานมาจาก 3 ป . ได้แก่ ปฏิบัติ (การศึกษา เล่าเรียน) ปริยัติ (ลงมือปฏิบัติ) และปฏิเวธ (เกิดผลสำเร็จ) (วิชญ์ เครื่องงาม , 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของพระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธัมมจิตโต) ที่กล่าวถึงศาสตร์พระราชาคือ พัฒนศาสตร์ หมายถึง ศาสตร์แห่งการรักษา สืบทอดและพัฒนาประเทศชาติ เป้าหมายศาสตร์พระราชาคือ มุ่งพัฒนา มนุษย์ใน 4 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ที่ขาด ก็เติมให้เต็ม (2) ที่เต็ม ให้รู้จักพอ (3) ที่พอ ให้รู้จักแบ่งปัน (4) ที่แบ่ง ก็ให้เป็นธรรม ส่วนวิธีการประกอบด้วย 3 อย่าง คือ (1) สอนให้รู้ (2) ทำให้ดู (3) อยู่ให้เห็น คนไทยทุกฝ่ายทุกกลุ่มต้องเดินตามรอยพระยุคลบาทสืบทอดศาสตร์พระราชาก็ครบทั้ง 4 ประเด็น (พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธัมมจิตโต) , 2560) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เรื่อง “ศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน และตัวชี้วัดความยั่งยืนชุมชนมั่นคงพัฒนา” โดย ดร. สมชัย จิตสุชน และคณะ ที่วิจัยพบว่า ศาสตร์พระราชานำไปสู่ผลการพัฒนาที่ดีขึ้นในเกือบทุกมิติ เช่น ความสุข ความพอใจ รายได้ การหลุดพ้นความยากจน โอกาสทางการศึกษา ทรัพย์สิน เป็นต้น ซึ่งผลดังกล่าวสำคัญอย่างยิ่งในการยืนยันว่า ศาสตร์พระราชานำไปสู่ชีวิตที่ดีขึ้นจริง ไม่ใช่เพียงความเชื่อที่ไม่มีหลักฐาน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI), 2563)

3. แนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชาศึกษาได้ทำการศึกษาวิจัย 2 ส่วนคือ (1) การศึกษาเชิงปริมาณ พบว่า แนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชายู่ในระดับมาก ปัจจัยที่เป็นตัวทำนายสำคัญของการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชามี 3 ปัจจัยคือ ปัจจัยด้านการเรียนรู้ศาสตร์พระราชาศึกษา ปัจจัยด้านความรู้ศาสตร์พระราชาศึกษา และ ปัจจัยด้านเจตคติต่อศาสตร์พระราชาศึกษา (2) การศึกษาเชิงคุณภาพ แนวคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชาคือ สำคัญจากการสัมภาษณ์ พบว่า นักศึกษาโดยมากมีแนวความคิดในการสืบสานพระราชปณิธานศาสตร์พระราชาคือ โดยที่นักศึกษาทุกชั้นปีจะช่วยกันสืบสาน นำมาปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต มีการปลูกฝังและปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น การปลูกฝังให้เกิดการเรียนรู้ศาสตร์พระราชารู้จักเคารพต่อสภาพแวดล้อมทางสังคมและธรรมชาติ ฟังพาดตนเองด้วยหลักเศรษฐกิจพอเพียง มีความเข้าใจในศาสตร์พระราชาคือแต่ละศาสตร์ สามารถนำไปถ่ายทอดแก่ผู้อื่นและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมไปถึงการพัฒนาตนเอง สังคม ประเทศชาติ สอดคล้องกับแนวคิดของประยูรท์ จันทรโอชา ที่กล่าวว่า ศาสตร์พระราชาศึกษา ... สามารถน้อมนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกระดับตั้งแต่การประกอบกิจวัตรประจำวันและสัมมาชีพของแต่ละบุคคล ไปจนถึงการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนซึ่งเป็นแนวทางให้กับรัฐบาลและข้าราชการทุกคนโดยประชาชนทุกคนร่วมมือกันสานต่อพระราชปณิธานขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (ประยูรท์ จันทรโอชา, 2559) และสอดคล้องกับงานวิจัยของจามรี พระสุนิล ผลการศึกษาพบว่า ศาสตร์พระราชาคือ หมายถึง หลักคิด พระราชดำริ พระราชดำรัส และพระราชกรณียกิจ โดยน้อมนำหลักการต่างๆ มาพัฒนาตนเองและปฏิบัติ โดยเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สัมมาชีพ อาชีพสุจริต การพึ่งตนเอง และการถ่ายทอดองค์ความรู้ศาสตร์พระราชาสู่ลูกหลานและชุมชน (จามรี พระสุนิล, 2562)

5.3 ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

หน่วยงานหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการกำหนดนโยบายเพื่อสืบสานศาสตร์พระราชา ในการดำเนินชีวิตของนักศึกษา ดังนี้

ประการที่ 1 ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับศาสตร์พระราชาคือ การเรียนรู้ ความรู้ เจตคติ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาในหมู่นักศึกษา และการสืบทอดศาสตร์พระราชาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง เพราะเป็นตัวทำนวยสำคัญของสืบสานศาสตร์พระราชาที่สำคัญ

ประการที่ 2 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ที่มีความแตกต่างกันตาม ปัจจัยส่วนบุคคล โดยมุ่งพัฒนาผู้ที่ (1) มีการศึกษา น้อย (2) ไม่มีอาชีพ (3) ไม่เข้าใจต่อศาสตร์พระราชา และ (4) ได้รับการถ่ายทอด ศาสตร์พระราชา น้อย เพื่อเสริมสร้างความรู้ศาสตร์พระราชาในบุคคลที่สนใจให้มากขึ้น ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัย ศาสตร์พระราชา โดยการประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่เข้ามาใช้ในการจัดการ เช่น โครงการฝนหลวงจากฟากฟ้าลงภูผาผ่านทุ่งนาสู่มหานคร เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง เป็นต้น

2. ควรมีการวิจัย เรื่องบุคคลต้นแบบตามศาสตร์พระราชา ซึ่งปัจจุบันยังไม่มี การวิจัยอย่างเป็นระบบ เช่น เรื่องเกษตรทฤษฎีใหม่ในพื้นที่ทำกินของตนเอง

3. ควรมีการวิจัย เรื่องน้ำในลักษณะที่บูรณาการ เช่น โครงการใช้น้ำดีไล่น้ำเสีย โครงการกั้นน้ำ ชัยพัฒนา โครงการการบำบัดน้ำเสียโดยใช้จุลินทรีย์ โครงการแก้มลิงเพื่อป้องกันน้ำท่วม โครงการฝายชะลอความชุ่มชื้น หรือฝายแม้ว โครงการหญ้าแฝก เพื่อแก้ปัญหาเรื่องน้ำอย่างยั่งยืนและถาวร